

M. Jan Hus

O poznání pravé cesty k spasení

Toto svoje dílko, známé pod názvem **Dcerka**, adresované zasvěceným pannám, napsal Jan Hus r. 1413 ze svého jihočeského exilu. Musel tehdy opustit Prahu a Betlémskou kapli, kde předtím deset let kázal. Byl totiž pronásledován a pak i nespravedlivě odsouzen za údajné hereze. Tyto hereze mu ale nikdy dokázány nebyly. V podstatě byl odsouzen za to, že usiloval o reformu mezi kněžími a hierarchií. Lež o Husových údajných herezích byla uměle udržována celých 600 let. Až v jubilejní den své mučednické smrti, 6. 7. 2015, byl rehabilitován a svatořečen Byzantským katolickým patriarchátem.

Husova Dcerka je velmi aktuální i pro současná děvčata a ženy. Představuje určitý příruční kompas při následování Krista.

(Text je upraven podle: K. J. Erben, Mistra Jana Husy sebrané spisy české, díl III., nákladem Bedřicha Tempského, Praha 1869. Tam Erben podle rukopisu z r. 1414)

a a a a a a a

Dcerka

Slyš, dcerko, pohled' a nachyl své ucho! Slyš uchem, hled' rozumem a své ucho pilně nachyl vůlí. Abys slyšíc rozuměla, rozumějíc tomu, co bude napsáno, abys na to dbala a bedlivě to naplnila. A když to slovo naplníš, dostaneš věčnou odplatu a budeš přebývat se svým manželem Ježíšem, pravým Bohem a pravým člověkem. On povýšil panenství nad jiné stavy. Sám si zvolil narodit se z čisté Panny a být čistým panicem, aby nám panictví i panenství schválil a nad jiné stavy je zvelebil a povýšil. Slyš to, dcerko, která jsi mu své panenství zaslíbila, slyš, dcerko, a nachyl své ucho a hled'.

Chci, abys:

poznala samu sebe a věděla, k čí podobě jsi stvořena;
zadruhé, abys poznala své svědomí;
zatřetí, abys poznala bídu nynějšího života;
začtvrté, abys poznala pokušení zdejšího příbytku;
zapáté, abys poznala tři nepřátele;
zašesté, aby ses opravdově kála;
zasedmé, aby sis vážila důstojnosti své duše;
zaosmé, abys pamatovala na budoucí soud;
zadeváté, aby sis cenila věčného života;
a zadesáté, abys Pána Boha nadevše nejvíce milovala.
A tím chci toto dílko uzavřít.

Kapitola první

Slyš, dcerko, pohleď a nachyl své ucho! Nejdřív jsem řekl, abys poznala sebe samu a věděla, k čí podobě jsi stvořena. Nebuď jako ti, kdo znají mnohé věci, jen ne sami sebe! Hledí na jiné lidi a sami na sebe zapomněli. Ty začni od sebe samé, aby se ti nepříhodilo, že nebudeš znát sebe, ale budeš vědět o mnohých neužitečných věcech. Ty poznej sebe! Čím více se budeš znát, tím více budeš znát i Boha. Čím víc poznáš Boha, tím víc se mu přiblížíš a budeš Ho víc milovat. A čím víc Jej budeš milovat, tím víc bude On milovat tebe. Slyš tedy, dcerko, pohleď a nachyl své ucho a poznej sebe, že jsi člověk, a že máš tedy tělo a duši. Tělo se nazývá člověkem vnějším a duše člověkem vnitřním; tělo tíhne k hříchu a duše k ctnosti. Duše má v sobě tři věci, které jí připomínají Boha, a kterými Ho poznává a touží po NĚm. První věcí je paměť, druhou rozum a třetí vůle. Paměť na Boha vzpomíná, rozumem k NĚmu hledí a vůlí se Ho drží, neboli dotýká. Když tyto tři věci ve své duši poznáš, tehdy shledáš, že přesahuješ jiná nerozumná stvoření, a že jsi svou duší stvořena k obrazu Boha. Bůh je jeden Duch, ale tři osoby: Otec, Syn a Duch

svatý. Také tvá duše je jeden duch, ale tyto tři věci: paměť, rozum a vůle. Otec není Syn ani Duch svatý. Tak i rozum a vůle není paměť. A tak, jako Syn ani Duch svatý nechtějí nic, než to, co chce Otec, tak ani tvá paměť a vůle nemají nic přijímat, pokud jim to neříká tvůj rozum. A když se tyto tři věci v duši takto sjednotí, tehdy v ní tvoří obraz a podobu Nejsvětější Trojice, která tě mocně, moudře a dobrotivě stvořila ke svému obrazu. Pomysli na moc Boha Otce, kterému obzvlášť připisujeme moc, aby se snad lidé nedomnívali, že když je Otcem, není tak silný, jako Syn. Pomysli na moudrost Syna Božího. Jemu totiž obzvlášť připisujeme moudrost, aby se lidé nedomnívali, že by snad, když je Synem, nebyl tak moudrým, jako Otec. Pomysli také na dobrotivost Ducha svatého, kterému dobrotivost obzvlášť připisujeme, aby se snad lidé nedomnívali, že když je Duchem, není tak milosrdný, jako Otec a Syn. Z toho ti vyplyne, že tyto tři osoby jsou si rovny v Božství, moci, moudrosti i dobrotivosti. Tyto tři osoby stvořily každé stvoření, a člověka učinily obzvlášť podobného sobě. Otec mu dal moc, aby mocně odporoval zlosti, Syn moudrost, aby se zlosti uměl vyvarovat a Duch svatý svobodnou vůlí, aby nevolil nic zlého. Když bude člověk tyto tři věci zachovávat, zachovává tím v sobě obraz a podobu Nejsvětější Trojice. Svým vnitřním člověkem je jí totiž stvořen podobnější než všechna ostatní stvoření. V tomto vnitřním člověku přebývá Nejsvětější Trojice milostí, když se člověk k této milosti svou pamětí, rozumem a vůlí kloní. A proto pamatuj, že tě Bůh stvořil podobnou sobě, rozuměj, že On je Stvořitelem všeho světa, jen jemu samému se klaněj, a protože On je nejvyšším dobrem, miluj Ho nadevše. Když si na Boha vzpomeneš, nepůjdeš daleko, v sobě Ho najdeš a v Něm se pokocháš, nakolik ti On dopřeje; a pochopíš, že Bůh je sám v sobě rozumem neobsažitelný, neboť On je první i poslední, počátek i konec všech věcí. Počátek bez počátku, od něhož se všechny ostatní věci počínají. Konec nekonečný, v němž se všechny věci završují a dokonávají. Také pochopíš, že On, který je

rozumem neobsažitelný, sám vše chápe a rozumí. Jemu však nikdo nerozumí, neboť On je nesmírný. Vzpomeň také, že On, věčný, stvořil anděly a jiné věci. Andělé po Něm touží a svým rozumem na Něj dychtivě hledí. On je útěchou svatých, kteří se v Něm bez přestání radují. Je podivuhodný ve všech stvořených věcech, neboť On všechny stvořil, udržuje a moudře spravuje. Milostivě každé věci dává, co potřebuje. On v lidech probouzí lásku k sobě, neboť je jejich Bohem a oni jsou Jeho lidem. Přebývá v nich jako v chrámu, a oni jsou tím Jeho chrámem. Nikým neopovrhne, neboť každý, kdo Jej má ve své paměti a kdo Ho zná svým rozumem a miluje svou vůlí, s tím je svou milostí. Každý Ho má milovat, neboť On nás nejdříve miloval a učinil nás každého tak, abychom Mu byli podobni. On svatý, zná všechno, a proto nemůže být poskvrněn hříchem. On činí lidi svatými, dává jim rozum a vždy je zachovává od zloby. A tak anděla nebo člověka nazýváme svatým tehdy, když svým rozumem daným od Boha odmítá zlobu a hřích. A proto ty, když poznáš, že jsi stvořena svatým Bohem, buď svatá, neboť On požaduje: „*Bud'te svatí, jako i já, Hospodin váš Bůh, jsem svatý!*“ (Lv 11,45; 1 Petr 1,16) Buď svatou! Zachovej se od smrtelného hříchu, i od všedního, jak nejdéle můžeš, a Bůh bude přebývat s tebou a v tobě. Všimni si, jak slavné jsi stvoření, podobné Bohu a Jemu velmi milé. Hleď, abys do svého srdce nevpustila nic zlého, k ničemu zlému nesvolila a v ničem zlém neměla zalíbení. Hleď, abys ze svých úst nevpustila žádné marné slovo. Každý den si bedlivě všímej své podobnosti s Bohem a hleď, abys v sobě tuto podobu nehyzdila smrtelným hříchem. Všímej si, jak jsi pokročila v dobrém, raduj se z toho, a všímej si i svých nedostatků a pokoř se. Pamatuj, co jsi, odkud jsi a kam půjdeš! Co jsi? Rozumné, slavné a v duši krásné stvoření Boží. Odkud jsi? Od Boha! A kam půjdeš? K Bohu, do věčné radosti, pokud však v sobě hříchem neposkvrníš Jeho obraz. Pamatuj, že Bůh tě stvořil věčnou a chce v tobě věčně přebývat. Ano věčnou, vždyť jsi nesmrtelná, neboť

navěky nepřestaneš existovat. A abys nezahynula a byla ve věčné radosti, proto Bůh dal svého jediného Syna, pravého Boha, sobě rovného. On, Syn, se za tebe sám vydal na ohavnou a velice ukrutnou smrt, abys nezahynula na věky. On nejlepší, nejkrásnější, nejmoudřejší, nejbohatší a tedy veškeré slávy nejhodnější! Pamatuj na to a zpytuj samu sebe ve své duši, že jsi ho někdy rozhněvala! Pokoř se a pros Ho o milost! Ať je ti skutečně tím nejmilejším manželem, jemuž jsi slíbila svou věrnost a víru. Tu také zachovávej, jinam ji neobracej, jen k Němu tíhni svou nadějí. Vždyť On ti odpustil, v čem ses provinila, On tě zachová od smrtelného hříchu. On od tebe – tím si buď jista – ruku své moci neodtáhne, a po smrti tě přijme do věčného života. A tak poznej samu sebe, že jsi podobná Bohu. Pamatuj na Boha, Jeho znej a miluj! Ustavičně s Ním zde přebývej v milosti.

Kapitola druhá

Slyš, dcerko, pohled' a nachyl své ucho, že je třeba, abys poznala své svědomí. Věz, že své hříchy nemůžeš trvale ukrýt, ale musíš je oznámit všem lidem, andělům i d'áblům v den soudu. Pohled' a nachyl své ucho! Všechno, co jsi ve své duši uložila, to tvé svědomí ukrývá, dokud jsi na živu, a až zemřeš, tehdy ti to vrátí. Neboť každé duši je uloženo, aby plnila svůj závazek vůči Bohu. Pokud činí zlo, hned se probudí svědomí. Činí-li dobro, svědomí je klidné a správné svědomí nic nevyčítá. Když ale člověk činí zlo, svědomí hned oživne a i po smrti nás usvědčí. A tak, kamkoli se člověk obrátí, vždy je s ním chvála anebo pohanění. Ve svém vlastním domě, rozuměj ve své duši, má člověk protivníky: Svědomí na něj žaluje, paměť svědčí proti němu, rozum ho soudí, rozkoš ukazuje, jak má být mučen, strach je mu katem a rozkoše představují mučení. Kolik a jak velkých měl totiž člověk rozkoší, tolik a tak velkých má mít utrpení, jak říká Písmo (srov. Lk 16,25). To slyš, dcerko, a hled' a nachyl své ucho! Slyš také a pochop, že svědomí, to je sebepoznání. Je to mohutnost, kterou

člověk poznává, jestli je anebo není vinen hříchem, a umí rozlišit, co je a co není hřích. Svědomí ale bývá i mylné. Zaprvé, když člověk neví, jestli má nebo nemá něco vykonat. Například, když je člověk nemocný a přikazují mu, aby v postní den jedl mléčné pokrmy, a on pochybuje, má-li to učinit anebo ne, aby nezhřešil. Zadruhé může být svědomí mylné z nedbalosti. To je tehdy, když se někdo nesnaží poznat, jestli je v hříchu, anebo to i poznat chce, ale neumí sám sebe posoudit a nechce se na to zeptat druhého. Zatřetí může být mylné svědomí z pýchy. To je u toho, kdo přespříliš důvěřuje sám sobě a vyvyšuje se nad jiné, ale nevidí na sobě tento hřích. Začtvrté může být člověk oklamán nezřízenou žádostí, která člověka natolik odvrátí od dobra, že zbloudí od pravdy. Zapáté je mylné svědomí z nepřiměřené bázně, když se někdo bojí toho, čeho podle rozumu není třeba se bát, např. kdyby někdo měl výčitky svědomí z toho, že dal almužnu chudému s dobrým úmyslem, ale udělal to před lidmi. A proto, aby měl člověk správné svědomí, co do svých minulých skutků, i co se týče těch, které činí teď a těch, které bude činit v budoucnu, má vždy zkoumat v Písmu. Máme se varovat svědomí příliš širokého i příliš úzkého. Široké svědomí pokládá často zlé za dobré, hřích za věc dovolenou. Lidé s takovým svědomím jsou zlořečení, jak říká Písmo: „*Běda těm, kdo říkají zlému dobré a dobrému zlé.*“ (Iz 5,20) Ó kolik kněží je takto zlořečených pro takové mylné svědomí. Své smilství, lakomství a svatokupectví nepokládají za smrtelný hřích! Podobně i lidé jiných stavů, kteří nepokládají za hřích milenectví, tancování, opilství, hodování, hry, stříhání roucha a jiné zlé zvyky, mají příliš široké svědomí. Toto široké svědomí působí velkou všetečnost (prostopášnost), to znamená přílišnou smělost ke zlému, tak že člověk směle hřeší a nechce to uznat za hřích. Takový často uzná za spaseného toho, kdo jde k zatracení. Proto se takové svědomí nazývá širokým, podobně jako veliký pytel nazýváme širokým, protože se do něj vejdu velké věci. Nebo jako široká vrata, jimiž může bez obtíží

projít veliký kuň, velbloud nebo projet vůz. Tak i toto svědomí, přijímá velké hříchy, bez toho, aby to nějak znepokojilo rozum nebo vůli toho člověka. Takové široké svědomí měli kněží a zákoníci v době Kristově, a proto jim řekl: „*Běda vám učitelé, zákoníci a pokrytci. Komára cedíte a polykáte velblouda.*“ (Mt 23,24) To znamená: z malých věcí si činíte výčitky svědomí, ale Boží přikázání přestupujete, a z toho si výčitky nečiníte. Toto Kristovo zlořečení se dnes vztahuje na všechny, kteří přestoupení zákona Božího pokládají za nic, ale svých ustanovení a přikázání si velmi váží. Tak to činí papežové a biskupové a jiní preláti a zákoníci i knížata, páni a měšťané. Člověk se má varovat i svědomí příliš úzkého, neboť to člověka vede k zoufalství. Říká totiž člověku, že je příliš zlý, že z hříchů nečinil pravé pokání nebo že se nevyzpovídal správně, že nic nekoná dobře. Úzkostlivé svědomí ukáže člověku i dobrou věc jako zlou. Tímto úzkostlivým svědomím klame ďábel většinou ty, kdo se nedopustili velkých hříchů anebo, kdo se jich dopustili, ale už z nich činí pokání. Chytrý čert představí člověku jako hřích i slova i jídlo i nápoj i jiné skutky. Proto se má člověk velmi varovat, aby za hřích nepokládal to, co hříchem není. Tak kněží a zákoníci pokládali za velký hřích jíst neumytýma rukama, ale Pán Ježíš jim ukázal, že to není hřích (srov. Mk 7,1-23). Věz také, že svědomí sluhy Božího má být pokorné a smutné. Pokora zdržuje od pýchy a smutek od chlípnosti a marnivé veselosti.

Kapitola třetí

Slyš, dcerko, pohled' a nachyl své ucho, že potřebuješ poznat bídu nynějšího života! Bída je nedostatek dobrých věcí. Je bída duše a je bída těla. V duši bývá bída, když schází Boží milost a duši se právě nedostává poznání Boha. Smrtný hřích je pro duši ta největší bída, i když si to bídí lidé neuvědomují. Nedostatkem těla je žízeň, lačnost, horko, zima, nahota, tělesná slabost a jiné bolesti, které se člověka

drží až do smrti. Je-li zdrav, ale nemá majetek, trápí ho chudoba. Je-li bohatý, trápí ho jeho majetek. Je-li nemocný, hubí ho bolesti. Je-li pánem, musí sloužit sluhům, aby každému dal, co potřebuje. Získává zboží prací, vlastní ho se strachem, aby ho neztratil. A když je lakomý, opouští ho s bolestí. Je-li chudý a slouží-li, má bídy až až. Strachuje se, aby pánovi či paní ve všem vyhověl. Vždycky jim však vyhovět nemůže, jednou udělá něco, co je jim proti vůli, jindy zaspí nebo si jen odpočine, a už je zle. A kdo by mohl slovy vypovědět, natož písmem vyjádřit všechny psoty, co jich jen člověk může ve světě zažít? V mládí ho sužuje tělesná žádostivost, nutí ho do smilstva, k pýše a k rozkoši. Nemá-li to, je zkormoucený. A když se mu toho dostane, zcela si ho to podrobí. Jak jsou jen pravdivá slova Písma: *„Člověk narozený z ženy, žije jen kratičkou chvílí a život má plný trápení.“* (Job 14,1) Jenom co zestárne, jeho srdce zesmutní, hlava se mu kroutí, duše truchlí, dech mu zapáchá, tvář je scvrknutá vráskami, i postava se scvrkává, oči mžourají a slzí, teče mu z nosu, ústy slintá, zuby padají, hnijí mu rty, vypadávají vlasy, uši hluchnou, hlas sípe, srdce slábne, chrapot v hrudi a pískání na plicích. A kolik je jen nemocí těla? A nemoc duše poznáme u starého takto: starý bývá zastaralý v zlosti, těžko se polepší, je jako starý pokřivený strom, který už se těžko dá narovnat; starý se snadno rozhněvá a těžko se uklidní a dlouho mu to trvá, snadno uvěří zlé zvěsti a těžko to pustí z hlavy; starý bývá lakomý a skoupý, smutný a podezřívavý, náhlý k mluvení a zpozdilý k poslouchání, náchylný k hněvu; má-li peníze, tají je, a když je má použít, bojí se; nerad dává, rád bere, když dávají. Chválí lidi staré a mrtvé, a živé pomlouvá. Touží po minulých časech, chlubí se dávnými skutky, vzdychá po nich, pokyvuje hlavou, schýlí se a škodolibě se řehtá. Lituje, že už nemůže hřešit, srdce se mu chvěje, plíce se sotva nadechnou, ramena vystupují nad hlavu, páteř se krčí, tělo se třese, už si močí na paty a smrt stojí u dveří. Ale dědek nebo bába vykřiknou: „Hej!“ A zapálí se touhou, div že nepřeskočí

zahrádku. Hled'te, ani tolikeré utrpení nezkrátí člověka! Ale mladý, ať starým nepohrdá, neboť, co jsme my, byl i on, a my snad jednou budeme to, co je teď on. Všimněme si ještě, co je ve světě touhy: Člověk se neustále musí pilně starat a věnovat práci. Při tom všem doléhá strach ze smrti a trápí ho bolest. Má-li nějaké to světské veselíčko, zakrátko následuje zármutek. Šalamoun, který při svém kralování zakusil všechny slasti světa, říká: „*Smích je smíšen s bolestí a koncem radosti je pláč.*“ (srov. Př 14,13; Kaz 7,3) A tak to Pán Bůh zařídil, že žádné světské veselí nemůže být bez nějaké bolesti. Lidé světa pokládají za nejmilejší věc smilstvo s krásným člověkem. Ale Písmo svaté praví, že v tomto tzv. milování je nejvíc úzkostí a trápení.

Dokonce i pohan Ovidius říká: „Ta láska vysušuje duši, ta láska je zármutek, rána, hanba i smrt.“ A jinde říká: „Kolik je květů na poli, tolik je bolestí při milování.“ A také říká: „Ach běda, že milování nemůže být vyléčeno žádnou bylinou!“ A těchto bolestí a trápení jsou uchráněny čisté panny a čisté panice i svaté vdovy, ale i všichni svatí manželé. A co ještě jiných psot a běd je v tomto našem bídném světě, kdo může vypovědět? Pochopme tedy, že čím déle s námi má Bůh trpělivost, tím ukrutněji nás bude soudit, pokud se nepolepšíme. Proč nám tedy tolik záleží na tom, abychom žili dlouho, když jsme v tomto životě obklíčeni tolika bédami? A čím déle jsme naživu, tím víc nahromadíme hříchů a tím větší muky nás čekají. Každý den přibývá naší zlosti a ubývá dobroty. Člověk se stále mění, i v štěstí i v neštěstí, a neví, nepřijde-li smrt právě dnes. Tak jako jiskra, která se jen ukáže a hned zhasne, tak se člověk zablýskne světskou chválou a ihned zahyne. A když žije v radovánkách a nic si nepřeje víc než žít a myslí si, že má být naživu ještě dlouho a dělá si předsevzetí, že toho ještě mnoho vykoná, hned se ho chytne nemoc, a sklátí ho smrt. A duše se rozloučí s tělem nepřipravena! Tehdy ho zachvátí veliká bolest a strach. Neboť, jak říká sv. Bernard, přijdou andělé a vezmou duši před soud hrozného soudce. Tehdy si duše vzpomene na své hříchy, které

napáchala v noci i ve dne, a chce od nich utéci. Ale ty hříchy, jako by řekly: „Ty jsi nás činila, my jsme tvoje skutky, nepustíme se tě, ale budeme s tebou věčně.“ Ani d’ábové se neopozdí a zjeví se duši ve své ohavnosti, a pokud bude ve smrtelném hříchu, ihned ji uchopí a mrští s ní do věčného ohně. K čemu je krása, urozenost, bohatství a vzdělání? K čemu dlouhá rozkoš a smilstvo? Na co je síla a sláva či chvála třeba i celého světa? To vše se smrtí skončí! A kam se chvála světa poděje? Tehdy duše uvidí, že co kdo za života zasel, to bude po smrti sklízet. Psota za psotou leze a duše se do pekla veze! Skončila útěcha, mládí, chvála, krása, bujnost a bohatství! To vše tě při smrti nepotěší! Takto máme uvažovat nad bídou a psotou tohoto života, abychom si nezamilovali svět, netoužili po dobrém bydle, ale viděli všichni tu bídu, abychom zmužile spěchali domů k svému milovanému Otci do věčné radosti.

Kapitola čtvrtá

Slyš, dcerko, pohled’ a nachyl své ucho a poznej pokušení tohoto světa. Je pokušení, kterým někdo pokouší druhého a je pokušení, kterým někdo bývá pokoušen. Zkouší Bůh, pokouší člověk a pokouší d’ábel. Bůh vždy zkouší dobře, neboť když zkouší, zkouší spravedlivě.

Člověk někdy pokouší dobře a někdy zle. D’ábel vždy zle. Když se člověk nechá pokoušet nějakou věcí, která by ho podle rozumu pokoušet neměla, pokouší člověk sám sebe anebo ho skrze tu věc pokouší d’ábel, ale ta věc ho nepokouší. Evu nepokoušelo jablko nebo to ovoce, které jedla, ale ona pokoušela samu sebe a pokoušel ji d’ábel skrze to ovoce. Protože každá nerozumná neživá věc nečiní nic jiného, než to, co jí Bůh v její přirozenosti rozkázal. Dále si uvědom, že Bůh zkouší svého vyvoleného syna nebo svou vyvolenou dceru, aby si získali zásluhy, jak to říká Písmo. O tom jsem už hodně napsal jinde. D’ábel však pokouší, aby zatratil. Člověk někdy pokouší, aby přivedl

druhého do hříchu. Dáblovo pokušení je vždycky zlé a nejhorší, proto se ho má člověk nejvíc varovat. Člověk není pokoušen skrze tělo, ale skrze duši. Neboť když je tělo bez duše, pokouší ho ďábel právě tak málo, jako dobytek nebo kámen. Pokušení člověka tedy sice začíná od nějaké věci vnímatelné smysly, od něčeho co vidí nebo může vidět, co cítí čichem, co okusí chutí nebo se toho může dotknout; ale nic z toho nezpůsobí pokušení, pokud není člověk pokoušen v mysli nebo ve vůli anebo v žádosti duše. Vůle je v lidské duši ta nejvyšší moc. Je svobodná. Rozum jí může radit k dobrému a varovat před zlem, ale nemůže ji k dobrému donutit ani sám sebou odtáhnout od zlého. A tak každý hřích se nakonec koná vůlí a sídlí ve vůli. Tak říká sám náš Spasitel: „*Ze srdce – to znamená z vůle člověka – pocházejí zlé myšlenky, vraždy, cizoložství, smilstvo, krádeže, křivá svědectví, rouhání a jiné hříchy.*“ (Mt 15,19) A proto žádné ďábelské pokušení není smrtelným hříchem, pokud se k němu člověk nerozhodne svojí vůlí. Sv. Augustin říká, že hřích je tak spojen s vůlí, že pokud se pro něj vůle nerozhodne, není to hřích. A Aristoteles říká, že nikdo není zlý bez zlé vůle, tedy nezvolí-li hřích, a nikdo není blažený bez vůle, to znamená, pokud se nerozhodne pro blaženost a že lidé mívají nejtěžší pokušení v mysli. A proto si mají uvědomit, že jakkoli zlé myšlenky by na mysl doléhaly, člověku to neškodí, pokud k nim nedá souhlas vůlí a statečně se jim brání. Proto říká sv. Řehoř: „*Myšlenky, ať jsou jakkoli nečisté, neposkvrní duši, pokud k nim rozum nedá souhlas.*“ A sv. Augustin: „*Pokušení k hříchu mi nijak neuškodí, pokud se vyvaruji souhlasu a zalíbení v hříchu.*“ Těmito slovy ať se každý řídí a nepřivoluje ďáblu ani zlé žádosti. Máme vědět, že ďábel ve své pýše touží pokoušet člověka v jeho vůli, aby člověk souhlasil s hříchem a zvláště, aby si také zoufal, jako on, a tak byl věčně zatracen. Ze všeho nejvíc proto chce, aby člověk až do konce ze svých hříchů nečinil pokání. Můžeme ten boj přirovnat ke dvěma mužům, kteří mezi sebou zápasí, kdo je silnější, až se nakonec jeden druhému poddá.

Tak i ďábel útočí na vůli člověka tak dlouho, dokud ji neodvrátí od dobra a nepřitáhne k zlému. Dusí člověka tak dlouho, až si člověk řekne, že se už nikdy nechce vzdát hříchu, a tím říká: „Čerte, již se ti vzdávám!“ Tehdy se čert domnívá, že už je ten člověk jeho poddaným. Ďábel má také ze své přirozenosti a z odvěkých zkušeností mnoho lstí a chytrostí, kterými lidi pokouší, svádí a přemáhá. Jednoho pokouší jedním hříchem, druhého zas jiným, jak se mu to zdá účinné podle sklonů člověka a podle určitých znamení, která naznačují, na jaké pokušení ten člověk asi nejsnáze zabere. To vidíme i z evangelia, kde se říká, že Pána Ježíše pokoušel třemi věcmi: Jídlem, protože viděl, že je vyhladovělý, pýchou, protože viděl, že se vyzná v písmech, a touhou světské slávy, která učené lidi často oklame. Pohled, když se pokusil různými způsoby porazit i Nejvyššího, je jasné, že totéž činí i na jiných menších lidech. Tak pokoušel i Evu, první ženu, a sv. Joba a jiné. Ďábel hledá, jak by mohl co nejvíce uškodit. Proto se snaží svést z Boží cesty na prvním místě preláty a velká knížata. Proto nejvíce útočí na svaté muže, a zvláště na ty, kteří prospívají církvi svatým slovem Božím, protože ti mu nejvíce narušují jeho království. A proto proti nám velmi popouzí své údy, stejně jako i proti Kristu popudil biskupy, kněze a zákoníky. Navedl je, aby Ho zabili, protože si myslel, že tak Jeho moc přemůže. Ale zmýlil se! Kdyby býval věděl, že Kristova smrt bude jeho porážkou a vysvobozením duší, byl by ji raději překazil.

Dále si pamatuj, jak jsem už řekl, že ďábel nejvíce chce, aby člověk zůstal v nekajícnosti až do smrti. Má na to své argumenty: Zaprvé člověku namítá, že ho Bůh předurčil k ztracení a že to, co Bůh předurčil, to se přece musí stát. „Co je ti tedy platné, snažit se o spásu?“, říká ďábel člověku. Druhý ďáblův argument je, že ukazuje na závažnost hříchu, kterého se člověk dopustil a argumentuje: „Bůh přece nemůže upustit od své spravedlnosti, a Boží spravedlnost říká, že i pro mnohem menší hřích, než je tento, kterého ses dopustil, musí

být člověk zatracen. A proto i ty musíš být zatracen. Vždyť i já, který jsem byl nejušlechtilejším andělem,“ říká ďábel, „jsem padl z nebe a byl zatracen pro jedinou myšlenku. A co nepokřtěné děti? Ty nikdy nehřešily, a jsou zatraceny jen pro hřích otců. Kain a Saul hřešili méně než ty a jsou podle Písma zatraceni. Jak tedy chceš být spasen?“ Třetí argument, který ďábel člověku předhazuje je: „Cokoli děláš, děláš špatně, protože jsi ve smrtelném hříchu. Ty si myslíš, že už jsi z něj činil pokání, ale ty se z něj nekaješ, protože ses nevyzpovídal správně a neměl jsi pravou lítost.“ Začtvrté člověku říká: „Jsi mladý, uživej si světa, na pokání máš dost času, až přijdou nemoci, potom budeš hříchů litovat.“ Zapáté říká ďábel: „Co se staráš? Vždyť Bůh za tebe trpěl a udělal dost pro tvou spásu. Jsi Božím dítětem vyvoleným ke spáse, budeš jistě spasen. Žij si, jak se ti líbí, bav se, hov tělu a vyhledávej rozkoš.“ Zašesté říká ďábel člověku: „Jaký těžký zákon vám Bůh ustanovil! Kdopak jej může naplnit? Každé potěšeníčko vám zakázal! Prikazuje nést kříž a následovat ho, dokonce prikazuje, aby člověk nenáviděl sám sebe! Ty, křehký člověk, se o to chceš pokusit?“ Ďábel je chytrý a má i mnoho dalších lstí. Tyto ale používá nejčastěji, aby člověka odvedl od konečného pokání. Na někoho použije několik takových argumentů, na jiného mu stačí jeden. Abychom mohli ďáblu odporovat, musíme nejdříve znát svou vlastní povahu. Kdo má slabý a poškozený charakter, kdo je např. sebelítostivý, hněvivý nebo bázlivý, toho ďábel rychle oklame. Kupříkladu těhotné ženy a ženy s novorozeňaty mají při svých bolestech veliká pokušení a strachy. Je to pro jejich city velké pohnutí a i tělo je tak oslabeno, že je lépe, aby nezůstávaly samy a vyhýbaly se tmě, zvláště jsou-li pochmurné a bojácné povahy. Ďábel využije jejich slabosti a snadno je přemůže, přivede jejich rozum k zoufalství, že si vezmou život. Pro člověka je proto dobré vyhýbat se tmě a samotě a zvláště smutku, neboť člověka v takovém rozpoložení přivede ďábel snadno k zoufalství. Druhá věc potřebná k odporování ďáblu je být

osvícen vírou, nadějí a láskou. K vítězství nad d'áblem je pro člověka velmi užitečné, být osvícen Písmem z milosti Boží. Písmem se máme bránit tak jako Kristus, který trojí pokušení odrazil Písmem, jak to ukazuje sv. Matouš. Třetí zbraní proti d'áblu je neustále se zaměstnávat službou Bohu. Modlit se, a umíš-li psát, psát, prozpěvovat o Pánu Bohu, s radostí se stýkat s rozumnými lidmi, kteří milují Boha. A zvláště ať člověk nezůstává dlouho v samotě v péči o ty věci, které nejsou příliš prospěšné ke spáse (péče o tělo). Neboť jakmile nalezne d'ábel člověka o samotě, rád ho hned pokouší. Tak i Evu našel o samotě a oklamal ji. Vždyť i Pána Ježíše pokoušel o samotě. Když bude člověk s pomocí Boží mít připraveny proti d'áblu tyto tři věci, Bůh bude připraven mu pomoci, poslat mu své svaté anděly a darovat vítězství nad d'áblem a jeho pokušeními. Sv. Pavel říká, že Bůh nedovoluje, abychom byli pokoušeni nad naše síly. Není přece možné, aby Bůh, který je tak milostivý, dovolil d'áblu pokoušet nás nad naše síly. Náš milosrdný Spasitel obrací pokušení na užitek. Jen když se člověk nezatvrdí v temnotě hříchu. Stůjme proto ve světle víry, lásky a milosti Boží. Odpovězme d'áblu na jeho argumenty! Když on namítá: „Bůh tě předurčil k ztracení“, řekněme: „D'áble, víme, že jsi lhář, a svou lží jsi oklamal už mnohé. Proto vím, že lžeš, když tvrdíš, že bych byl předurčen k ztracení. Vždyť ty nemáš přístup do rady Boží, neznáš Jeho tajemství, nevíš ani, kdy nastane poslední soud, ani nic z budoucnosti. Ani nemáš žádné Boží písmo, kterým bys mohl dokázat, že bych já měl být ztracen!“ K tomu druhému důvodu, když říká, že Bůh nemůže upustit od své spravedlnosti a že Bůh chce, abys byl ztracen i pro svůj nejmenší hřích. Řekněme: „D'áble, lžeš!“ A když říká, že on byl ztracen jen pro nepatrnou myšlenku, řekněme: „Lžeš, protože jsi nebyl ztracen jenom pro tu myšlenku, kterou jsi přijal už v nebi, ale pro tvou věčnou nekajícnost, která je největším hříchem, jsi věčně ztracen.“

Čiň pokání s pravou pokorou a Pán Bůh bude ochoten ti odpustit. Bůh říká, a lhát nemůže, že když se bude hříšník kát ze všech svých hříchů, když bude zachovávat soud a spravedlnost a všechna má přikázání, já na jeho hříchy nevzpomenu a bude žít a neumře (srov. Ez 18,21). „A když, ďáble říkáš, že děti, které nezhrěšily, jsou zatraceny pro hřích otců, mícháš lež s pravdou. Lžeš v tom, že by ty děti nikdy nezhrěšily, protože sv. Pavel říká, že všichni jsme zhřešili v Adamovi. Pravdu máš v tom, že jsou zatraceny pro hřích otců, ale zamlčel jsi, že také pro svůj hřích, neboť ten hřích je i jejich i otců. Kdyby se kály, nebyly by zatraceny, ale ztratila je konečná nekajícnost, stejně jako tebe, ďáble. My se však kát chceme. Když tvrdíš, že Kain a Saul jsou podle Písma zatraceni, to připouštíme. Ale když říkáš, že zhřešili méně než já, to popírám. Neboť oni zhřešili hříchem konečné nekajícnosti, protože se ze svého hříchu až do smrti nekáli. A tento hřích je horší než všechny jiné hříchy, protože, kdyby se člověk dopustil všech ostatních hříchů, ale toho jednoho ne, nebude zatracen. Kdo neupadne do hříchu konečné nekajícnosti, zatracen nebude, a to je právě tvůj hřích, ďáble, a proto jsi zatracen navěky.“ A zatřetí: Když ďábel člověku, který si není vědom smrtelného hříchu, říká: „Všechno, co děláš, děláš špatně“, postavme se mu na odpor. A když dokazuje, že je ten člověk v smrtelném hříchu, tehdy lže, neboť to nemůže dokázat. „Lžeš, ďáble, neboť já se ze svého hříchu kaji, lituji ho, vyzpovídal jsem se z něj Pánu Bohu a stále jej vyznávám a uznávám svou vinu, že jsem zhřešil. A nepřesvědčíš mne, ďáble, abych se z toho hříchu stále znovu v smutku zpovídal a znovu vykládal knězi všechny motivy a okolnosti toho hříchu anebo jmenoval všechny jednotlivé hříchy. Víím totiž, že Pán Bůh nepotřebuje, abych mu je znovu všechny vypočítával, protože je všechny zná, a já v tom všem uznávám svou vinu před ním a všech hříchů lituji. Ale to ty, ďáble, nikdy neučiníš, a proto jsi navěky zatracen! Začtvrté, když říkáš: ‚Jsi mladý, užívej si světa...‘ Já chci, ďáble, světa užívat, tak

jak to stanovil Bůh, a ne tak, jak to přikazuješ ty. A když říkáš: ‚Máš ještě dost času k pokání.‘ Ó zlořečený d’áble, hned tě sestřelím tvým vlastním šípem. Hle, nejdřív jsi mne přesvědčoval, že už se nemohu obrátit a teď zase, že mám dost času k pokání. Jak rychle jsi svou lež změnil! Chci ale i tvé pokušení obrátit k užitku. Když říkáš, že je dost času na pokání, já za to budu chválit Boha, že dal člověku čas k pokání, že dokud dýchá, má stále ještě čas, ve kterém může vzbudit lítost a činit ze svých hříchů pokání. Já ale nebudu proto hřešit, ani čekat na nemoc, abych se v ní snad kál, ani v mládí nebudu čekat na stáří. Vždyť ty, d’áble, jakmile jsi byl stvořen, hned jsi do věčného zatracení upadl. A vím dobře, že mladí umírají stejně často jako staří. Vždyť i telecích kůží se prodává stejné množství jako kůží starých krav a volů. A zapáté, když, d’áble, říkáš: ‚Nač se starat? Však Bůh za tebe trpěl a dost učinil pro tvou spásu.‘ Ano, vím, že milosrdný Bůh za mne trpěl a také učinil zadostiučinění za mé hříchy. A proto se budu starat, aby Jeho svatá smrt za mne nebyla marná, jako pro tebe se stalo zbytečným, že ti Bůh nabízel nebeské království, o něž já usiluji! A když, d’áble, dále tvrdíš: ‚Jsi Boží dítě, jsi předurčen ke spáse.‘ Já doufám v Boha, že jsem, a právě proto, abych neurážel svého milého Otce, nechci tě poslouchat. A když říkáš: ‚Žij si, jak se ti chce, bav se a vyhledávej příjemnosti a rozkoš, vždyť jistě budeš spasen!‘ Tehdy, d’áble, lžeš! Víم přece, že boháč, který žil tak, jak to ty říkáš, zemřel, a ty jsi ho uvrhl do pekla. A zašesté, když tvrdíš: ‚Jak těžký zákon vám Bůh ustanovil!‘ Upadl jsi, d’áble, do největšího klamu, protože On praví: ‚*Mé jho je sladké a moje břemeno lehké.*‘ (Mt 11,30) Co je sladšího a lehčího pro pravého Božího syna, než milovat Boha nad všechny jiné věci a bližního jako sebe samého? A když má člověk tuto milost, nese radostně svůj kříž a následuje svého Spasitele. A když říkáš: ‚Kdo ten zákon může naplnit?‘ Já na to odpovídám: Každý, kdo jen chce! A když tvrdíš: ‚Vždyť vám zakázal každé potěšeníčko!‘ Znovu lžeš, neboť všem, kdo jsou Jeho, přikazuje:

„veselte se a jásejte...“ (Mt 5,12) Zakázal ale každé zlé potěšení, které je marné a není to skutečná radost ale prázdnota, jak o tom svědčí Šalamoun. Toho jsi oklamal marnými radovánkami, potěšením těla a zvláště smilstvem. Smilstvem jsi svedl i Davida, on se ale z tvé moci vyprostil. Šalamoun však se modlil k jiným bohům a zapomněl na svého Stvořitele. Ty možná víš, kde je Šalamoun nyní, zda je v tvé moci, ale nám o tom Písmo svaté mlčí. A když dále, ďáble, tvrdíš, že Bůh prikazuje člověku, aby měl v nenávisti sám sebe, nechápeš, jak je to lehké. Člověk má v nenávisti sám sebe tehdy, když nesouhlasí se zlými touhami a nedovolí svému tělu hřešit. Tehdy se ale také pravdivě miluje k životu věčnému. Hleď, ďáble, tvé argumenty nejsou k ničemu. Nemáš jiné lepší? Nemáš, a proto odejdi pryč, protože tebe, starého lháře, poslouchat nebudu. Budu ale poslouchat svého milého Otce a Spasitele Ježíše Krista, jenž je věčná Pravda!“

Kapitola pátá

Slyš, dcerko, pohleď a nachyl své ucho a poznej tři nepřátele každého člověka, kteří se nacházejí v tomto světě a chtějí přemoci naši duši. Jsou to tělo, svět a ďábel. Kvůli nim má každý člověk, dokud je v tomto světě, volat: „*Pomoz mi, Pane, Bože můj! Nepřátelé obklíčili mou duši.*“ (srov. Ž 69,2; 22,13) Mé tělo je z bláta. Skrze ně mám bažinaté, nečisté a rozkošnické myšlenky. Marné a hloupé věci na mne útočí ze světa a ze strany ďábla věci lstivé a samá zloba. Tito tři nepřátelé, tělo, svět a ďábel obklíčili mou duši. Nemohu utéci z těla, ani ho nemohu odhodit. Musím je trpět, neboť jsem s ním svázán. Zabít je nesmím, živit musím. Ale když ho vypasu tak, že ztuční, krmím si vlastního nepřítele. Čím více jí a pije, tím více bujní a jeho síla a zdraví je mi na obtíž. Svět mne obkličuje a obléhá ze všech stran. Pěti branami mě zraňuje. Těch pět bran je mých pět smyslů: zrak, sluch, chuť, čich, a hmat. Těmito branami mě svět zraňuje, a mými okny vchází do mé duše smrt. Oko hledí a dobrý úmysl se obrátí ve

zlý. Ucho poslouchá a překazí dobrý úmysl srdce. Vůně přetrhá ušlechtilé myšlenky. Ústa mluví a mluví, hanobí druhé lži, vypouštějí jen soudy a škodlivé a marné řeči. Dotyk popouzí k smilstvu. A není-li ten vjem hned odhozen, rozpaluje hned tělo a provokuje mysl, aby se otevřela zalíbení v nečistotě, a vůle, aby k tomu dala souhlas, a tak aby se hřích dokonal. Ďábel? Toho nevidím. Napíná svůj luk ve tmě. Těžko mohu jeho střelám uhýbat. Všude nastražil své pasti. Ve zlatě a stříbře a v jiných věcech, abychom je nezřízeně užívali, a tak upadli do jeho osidel. A své pasti nejen pozlatil, ale také natřel lepidlem, což je žádostivost po bohatství, tělesná náklonnost k přátelům, láska k světským poctám a tělesná rozkoš. A tímto lepidlem je peří duše tak ulepeno, že nemůže vzlétnout. To peří je přemítání o nebeských radostech, o Božím milosrdenství a o věčném zatracení. Pomocí toho peří by se vznesla do nebes, kde by spatřila nesmírnou útěchu, a spustila by se i do pekla, kde by viděla převelikou bídu. A tak by v svém letu následovala velikého orla, jímž je Kristus (srov. Ez 17,22), který sestoupil do pekel a vzlétl na nebesa. Jeho křídly jsou spravedlnost a milosrdenství. A dále: ďáblými střelami jsou hněv, závist, pýcha, smilstvo. Jsou to ohnivé šípy, jak říká i sv. Pavel. Může je uhasit ten, kdo má štít víry, ten kdo věří, že Otec i Syn i Duch svatý jsou tři osoby a jeden Bůh, kdo věří, že Božství, duše a tělo jsou jeden Kristus, pravý Bůh a pravý člověk. Sv. Jan ve svém listu říká, že tato víra přemáhá svět, tedy všechnu zlobu světa, která všude vypouští své šípy. Člověk má proto neustálý boj, všude jsou pokušení, všude je nepokoj. Kamkoli se obrátím, nikde nemám bezpečí. Lekám se toho, co mě těší, i toho, co mne zarmucuje. Lačnost i sytost, spánek i bdění, práce i odpočinek, všechno bojuje proti mně. Hněv i radost, všechno mě může ranit. Štěstí i neštěstí mi může způsobit zkázu. Štěstí mě oklame svou sladkostí, že si myslím, že mi nic nehrozí. Neštěstí mě děsí svou hořkostí a uvádí mě do netrpělivosti. A kolik ďábelských myšlenek útočí? Takto proti mně ti tři nepřátelé bojují: zjevně i skrytě,

ale stále zlostně. Dábel nejvíce spolupracuje s tělem. Tělo se s d'áblem spiklo proti mně. Proto se tělo neustále protiví mému duchu. Vždycky reptá proti duchu a nechce ho poslouchat. Přijalo totiž jiný zákon než duch. A tak těžký je boj, který svádíme, že i statečný bojovník sv. Pavel volá: *„Ve svých údech pozoruji jiný zákon, který se protiví zákonu mé mysli a činí mne otrokem zákona hříchu, který působí v mých údech. Já nešťastný člověk, kdo mne vysvobodí z těla této smrti!“* Kdo mne vysvobodí? To hned dodává. *„Milost Boží skrze našeho Pána Ježíše Krista.“* (Ř 7,23-25) Proto máme spolu s Davidem volat: *„Vysvobod' mne od mých nepřátel, Bože můj; a od těch, kdo mne nenávidí, neboť jsou silnější než já.“* (Ž 142,7)

Kapitola šestá

Slyš, dcerko, pohled' a nachyl své ucho. Máš činit pokání, pohled' tedy, z čeho máš pokání činit. Nachyl své vnitřní ucho, a poslouvej i uchem tělesným, že opravdové pokání je lítost nad minulými hříchy a rozhodnutí už se jich nedopustit. Opravdový kající lituje svých minulých hříchů tak, že se už ani jiných dobrovolně nedopouští a nemá už zalíbení v žádném hříchu, i když všech všedních hříchů není možno se v tomto bídném životě zcela vyvarovat. Pravý kající se drží Božího přikázání, má zármutek, že se dopustil hříchů, ale má i útěchu, že je už opustil a činí z nich pokání. Pravý kající usiluje o dosáhnutí nebeské radosti a nedbá na útěchy tohoto světa. Ale ten, kdo se stále ještě dopouští toho, z čeho má činit pokání anebo to zamýšlí znovu vykonat, takový se vysmívá z pokání. Chceš-li tedy začít s pravým pokáním, lituj minulých hříchů, každý hřích měj v ohavnosti a už nikdy nezačínej hřešit. Sv. Augustin říká, že pokání, které je pak znovu poskvrněno těžkým hříchem, je zbytečné. To znamená, že i kdyby ses tisíckrát kál z těžkých hříchů a potom vždy znovu zhřešil, rušíš tím předešlé pokání. A nezačneš-li činit pokání tak, že budeš skutečně litovat všech těžkých hříchů a

nerozhodneš-li se skutečně již nehřešit, rušíš tak všechna předešlá pokání a nemůžeš být spasen. Vždyť Hospodin Bůh říká: „*Jestliže se spravedliví odvrátí od své spravedlnosti a dopustí se nepravosti, nevzpomenu na jeho spravedlnost, ale zemře ve svém hříchu.*“ (Ez 18,24) To říká sám Bůh. Konečné pokání tedy zachrání člověka, i kdyby předtím jakkoli hřešil. A stejně tak konečná nekajícnost člověka zatratí, i kdyby předtím byl sebelepší. A proto ty, která, jak doufám, činíš pravé pokání, chraň se hříchu, nepolevuj, a pochop, že sama sebe bez Boží pomoci neuhlídáš. Na Jeho pomoc spoléhej. Volej k Němu, ať tě zbaví zlého a nedá upadnout do pokušení. Pros také svaté, ať ti pomáhají. Hlídej všechny svoje smysly. Každý den si v mysli aspoň krátce projdi svůj život a pozoruj, jestli prospíváš v ctnosti anebo v nich spíš slábneš. Jaká jsi v žádostivosti, a jaké jsou tvé mravy. V čem se svými skutky podobáš tvému manželovi Kristu a v čem se mu nepodobáš. Máš usilovat, aby se tvé skutky co nejvíce shodovaly s Jeho. Řid' své žádosti, myšlenky i skutky tak, aby ses nedopustila ničeho ohavného. Podívej se sama na sebe, tak jak se díváš na druhého. Tak uvidíš, co je na tobě zlého. Rmuť se nad svými zlozvyky, jako se rmoutíš nad zlozvyky druhého, plač nad svými hříchy a ukazuj své srdce Bohu. Potom ale přijmi posilu a pojez chleba života, Těla Pána Ježíše, abys lačností nezemřela. Nejlépe jej totiž požívá ten, kdo ho miluje. Sama sebe zkoušej, jak přikazuje sv. Pavel (srov. 2 Kor 13,5). A když jsi v naději čista od smrtelného hříchu, lituješ hříchů minulých, usiluješ, abys do žádného neupadla, toužíš už stále žít dobře a vyhýbáš se i všedním lehkým hříchům, tak potom na památku Pána Ježíše Krista a k svému prospěchu přistup k Jeho svatému Tělu. Míru, jak často přistupovat, ti stanovit neumím. Stejně jako ti neumím dát ani touhu po dobrém, ani dar Ducha svatého. Tvá víra, naděje a láska, neboli touha, tě má přivádět k tomu chlebu. Proto sv. Pavel říká: „*ať každý zkoumá sám sebe, jak je pevný ve víře,*“ v naději a lásce, zda je čistý od smrtelného hříchu. Jez tedy ten

chléb každý den nebo obden nebo jednou za týden anebo jen v neděli nebo jednou za měsíc anebo podle toho, jak ti sám Bůh dá. Jenom se především usilovně varuj hříchu a miluj velmi Boha. Neboť velmi Ho milovat znamená Ho požívat, a tak milostí přebývat v NĚm, a tím konat i pravé pokání. Pokání má tyto části: lítost, vyznání a zadostiučinění. Až do smrti svých hříchů lituj a vyznávej Mu je. Zadostiučinění konej modlitbou, postem a almužnou. Jednak almužnou duchovní: poučováním v dobrém, radou, napomínáním, odpuštěním bližnímu a jednak almužnou tělesnou: nakrmením lačného, napojením žíznivého, obléknutím nahého, navštívením nemocného nebo vězněného a jinými činy. Takto konali pokání hříšníci, kteří jsou nyní velkými svatými. Takovým pokáním bývá duše vytržena z rukou ďáblových a navrácena Kristu. Takové pokání nikoho neodmítá, nikým nepohrdá, jakkoli by byl zlý. Takového pokání se dostalo hříšnici Magdaléně i kananejské pohance. Takové pokání vysvobodilo cizoložnici dopadenou při činu. Takové pokání povýšilo veřejného hříšníka, který se pokorně modlil, nad pyšného spravedlivého zákoníka. Takové pokání očistilo cizoložníka a vraha Davida a učinilo ho velkým prorokem. Takové pokání učinilo veřejného hříšníka Matouše apoštolem a písařem Syna Božího. Takové pokání obrátilo milostivě k Ježíši Pavla, pronásledovatele a násilníka církve, i Petra, který nevěrně porušil svou přísahu. Takové pokání otevřelo ráj zlému a rouhajícímu se lotrovi na kříži, když ve své poslední hodině zvolal: „*Vzpomeň si na mne, Ježíši, až přijdeš do svého království.*“ (Lk 23,42) Vždyť Spasitel umučený na kříži mu řekl: „*Amen, pravím ti, dnes budeš se mnou v ráji.*“ (Lk 23,43) A proč se to stalo? Proto, aby byl všem dán příklad, že nikdo, komu se v poslední hodině dostane milosti pokání, nebude vyvržen z nebeského království. Ó předivná Boží dobroto! Ó preveliké a nesmírné Boží milosrdenství! Ten, který byl za svůj zločin odsouzen na smrt a rouhal se ještě na kříži svému Spasiteli, byl tak rychle pokáním obrácen a slyšel: „*Dnes budeš se*

mnou v ráji. “ Ó lotře! Jak jsi k tomu přišel, že jsi s tím vítězným králem jako první zasedl v radosti? Jak jsi k tomu přišel, že jsi jako první tak slavně povýšen? Jistě předivná je moc pravého pokání, když tak brzy darovalo lotrovi ráj. Živým dává posilu, mrtvé oživuje, slepým přináší prozření, zoufalým vrací naději, ze synů hněvu činí syny lásky a ze sluhů ďábových sluhy Boží. Pokáním se člověk pozná tak jak se neznal. V pokání pozná, že je ztracen, ale hned vidí, že je už s Bohem smířen. Vidí sám sebe nejdřív jako mrzkého ďáblova syna a záhy vidí, že je synem Boha Nejvyššího a spoludědicem království nebeského s Kristem.

Kapitola sedmá

Slyš, dcerko, pohled’ a nachyl své ucho a zvaž důstojnost své duše. Tvá duše je duch, stvoření podobné Nejsvětější Trojici, které převyšuje všechna nerozumná stvoření. A proto je tvá duše Bohu vzácnější než nebe a země. Sv. Augustin říká: *„Jako Bůh převyšuje každé stvoření vůbec, tak duše svou přirozeností přesahuje každé stvoření hmotné.“* Proto si jí má člověk velmi vážit, protože duše je Božím chrámem. To říká sv. Pavel: *„Vy jste chrám Boží a Duch Boží přebývá ve vás. Kdo poskvrní Boží chrám, toho zničí Bůh, neboť Boží chrám je svatý, a tím chrámem jste vy.“* Duše je svatým Božím chrámem zaprvé proto, že v ní se má člověk modlit k Bohu. Zadruhé proto, že v ní se Bohu obětuje oběť Jemu milá, totiž pokorná mysl a duch zkroušený. Zatřetí proto, že je v ní oltář, na němž se obětuje Kristus, a tím oltářem je živá víra a ohněm, který nemá v duši nikdy zhasnout, je láska k Pánu Bohu. Začtvrté je svatá duše Božím chrámem tím, že je do ní vepsána podoba Nejsvětější Trojice a umučení Kristova. Zapáté proto, že v ní Bůh přebývá svou milostí a kochá se v ní víc než ve všech kostelích, klášterech a kaplích, ať by byly udělány z čehokoliv a jakkoliv krásně, neboť chrámy nejsou a až do soudného dne nemají být k ničemu jinému než k tomu, aby duše

byla věčným příbytkem Pána Boha. Slyš tedy, dcerko, pohled' a nachyl své ucho! Poznej důstojnost své duše a hled', jak ukrutné byly její rány, pro něž musel anebo chtěl Boží Syn přijmout ukrutné rány na svém těle. On chtěl být nejenom raněn, ale i zabit, a to ne smrtí lehkou, nýbrž smrtí nejohavnější a nejukrutnější. A kdyby to pro nás nevytrpěl, šla bys i se mnou do věčného zatracení. Tam jsou věčné temnoty, věčný oheň a navěky je tam odejmuta jakákoli útěcha. Nachyl tedy, dcerko, své ucho a slyš hlas sv. Augustina: „*Ó duše křesťanská, probud' se. Je-li v tobě nějaká síla lásky, která všechno strpí, následuj šlépěje svatých. Pohled', jak ti vytýčili cestu. Kolik tisíců mučedníků šlo již před námi, panny i panici. Ještě se bojíš? Vždyť tě povede Cesta, Pravda a Život. Cesta nebludná, Pravda neklamná a Život nehynoucí.*“ To slyš, dcerko a hled' na důstojnost své duše! Nestrachuj se utrpení! Pohled', jak Spasitel plakal nad tebou a plač ty sama nad sebou. On se pro tebe potil krvavým potem. Svou krev pro tebe vylil. Bud' vděčna a s láskou na to pamatuj! On umřel pro tebe, umři i ty pro hřích i pro sebe. A má-li duše takovou důstojnost, že se Bůh chtěl stát člověkem, aby ji zachránil, nemá se snad člověk stát jaksi bohem? Bůh věčný chtěl být v bídném těle, aby se člověk stal slavným. Bůh nesmrtelný chtěl umřít, aby mohl smrtelný člověk žít věčně. To tedy slyš, dcerko, a uvažuj nad důstojností své duše a zachovávej ji čistou.

Kapitola osmá

Slyš, dcerko, pohled' a nachyl své ucho a usilovně přemýšlej o budoucím soudu. Jisté je, že na tom soudu bude stát každý z nás. Čas toho soudu ale neznáme, abychom vždy bděli a čekali příchod Pána. Ten soud bude hrozný, neboť všichni soudcovi nepřátelé budou před Jeho očima spáleni ohněm. Tam se sejdou ohně. Oheň pekelný bude pálit zatracené. Očistcový oheň bude pálit dobré, aby je očistil od jejich všedních hříchů. Pozemský oheň bude pálit všechny zemské

věci. Spálí je, protože nic z toho nebude už člověk potřebovat. Zůstane jen nebe jako příbytek dobrým a peklo zlým. Zajisté hrozný bude ten soud, při němž nebude možno se nijak vymluvit ani vykoupit a nepomůžou ani výhrůžky ani vykrucování. Soudit totiž bude Bůh a s Ním i každé stvoření. Soud hříšníků bude hrozný, protože hříšník bude obklíčen ze všech stran. Nad ním bude hrozný soudce rozhněvaný na zlé, pod ním bude otevřené peklo, po pravici na něj budou žalovat všechny jeho hříchy, po levici budou d'ábové táhnoucí ho do pekla a uvnitř bude strašně hryzat svědomí. Budou zde všichni svatí. Ti budou chválit spravedlivý soud proti hříšníkům. Hříchy každého člověka zde budou Boží mocí oznámeny všem andělům, lidem i d'áblům. Jak strašná bude hanba zatracenců za jejich hříchy, že se jich dopustili, ale nechtěli z nich činit pokání. Ó strašlivý rozsudku, strašlivý tím, že se tě lidé nebojí: *„Jděte, zlořečení, do věčného ohně, který je připraven d'áblu a jeho andělům.“* (Mt 25,41) A potom soudce říká, že zlí půjdou do věčného ohně. Zastavte se! Jak těžko je vám jenom chvíli strpět jednu jiskru. Tam ale pak budete trpět věčný oheň, který bude pálit celé tělo i duši, a to na věky, ve věčné temnotě s d'ábly bez odlehčení a bez jakékoli naděje na vysvobození. Ó běda, přeběda tomu, kdo pro kratičkou chlípnost ztratí věčnou radost a upadne do věčných muk.

Kapitola devátá

Slyš, dcerko, pohled' a nachyl své ucho. Slyš, dcero věčného Krále a nachyl své ucho zbožné mysli k rozjímání o své radosti. Pohled' svým rozumem, jak krásné je nebeské království. Poslyš a pohled' a ceň si život věčný. Vyprázdni svůj rozum od marných myšlenek a vůli od marných žádostí. Pozdvihni svůj rozum i vůli a vejdi do radosti svého Pána. Tu radost nevidělo tělesné oko v tomto světě. Ani ucho neslyšelo ani na lidskou mysl ta radost v tomto smrtelném životě dokonale nevstoupila; ta radost, kterou připravil Bůh

těm, kdo Ho milují. Takto mluví sv. Pavel, který něco z toho spatřil, když byl v třetím nebi (srov. 2 Kor 12,2). Slyš Pána Ježíše Krista: „*A život věčný je v tom, aby poznali Tebe, jediného pravého Boha a Toho, kterého jsi poslal, Ježíše Krista.*“ (J 17,3) Slyš a viz rozumem, co má na mysli Spasitel, když takto mluví k Bohu Otci, že život věčný je poznat Pána Boha Otce a Jeho Syna, Ježíše Krista. Všimni si, že věčný život v jiném smyslu toho slova má každý, kdo bude živ na věky. Tedy andělé i ďáblové i zatracenci také přejdou do věčnosti. Ale o takovou neusilujeme. Druhý význam toho slova život věčný znamená hojnost všeho bez nedostatku, a tato hojnost záleží na Nejsvětější Trojici, totiž na poznání této Trojice. Neboť Kristus říká: Život věčný je v tom, aby poznali – rozuměj vyvolení – Tebe, Otce, pravého Boha i Tvého Syna i Ducha svatého. A tak ta hojnost bez nedostatku začíná poznáním. Blažení v nebeském království budou svým rozumem poznávat Boha Otce i Syna i Ducha svatého. Tělesnými očima budou vidět Krista i všechny svaté lidi. Z tohoto plného poznání jim bude plynout nesmírná útěcha a radost. Právě v tomto oblažujícím poznání a v té radosti budou mít věčnou blaženost. Rozum zde bude nasycen poznáním, neboť bude poznávat Boha, takového jaký je. V Bohu bude vidět všechny věci. Vůle tam bude nasycena veškerou rozkoší a bude mít všechno, co bude chtít. Po soudném dni bude už její žádost tak naplněna, že už nebude toužit po ničem budoucím ani nebude moci chtít něco zlého. Proto, jak říká sv. Augustin: „*Blahoslavený je ten, kdo má, co chce.*“ Ale takto plně není ještě blažený ani sv. Petr ani sv. Pavel či jiní svatí, protože nemají ještě oslavené tělo. Avšak Kristus ve své osobě má již plně oslavené tělo, takže již nemůže být více oslaveno. Ale protože Kristus je Hlava a všichni vyvolení jsou Jeho údy, tak když údy ještě trpí, do určité míry nějak trpí i Hlava. Tak i Kristus říká: „*Byl jsem nahý a neoděli jste mně, žíznul jsem a nenapojili jste mně, byl jsem lačný a nedali jste mi jíst.*“ A také spravedliví i zatracenci říkají: „*Kdy jsme tě viděli?*“ A On jim odpoví:

„*Co jste učinili jednomu z mých nejmenších, mně jste učinili.*“ (Mt 25,45) A tak budou až do soudného dne Kristovy údy trpět a hnit v hrobech. Ve svých údech není tedy Kristus ještě plně oslaven. Když ale v soudný den vstanou z mrtvých všichni ve svých tělech, tehdy už bude celé tělo Kristovo, tedy celý sbor Jeho vyvolených a všechny Jeho údy, plně oslaveny. A tak tehdy bude dokonale naplněna celá vůle Kristova, co se týče oslavení Jeho údů. A tehdy bude již každý svatý v plnosti blažený, neboť vůle každého svatého bude již dokonale naplněna, protože bude již mít vše, co bude chtít a nebude moci chtít nic zlého. Pak už nebude moci rozum bloudit, neboť ve světle Nejsvětější Trojice bude vidět všechno. Vůle už nebude moci chtít nic víc, čeho by neměla, neboť bude mít Božství, které je nekonečným dobrem. Paměť si nebude stýskat po minulých věcech, protože rozumem je bude všechny obsahovat. Oko, kdysi zarmoucené, bude hledět na svého milého Spasitele, na Jeho Matku a jiné svaté. V tomto vidění přesáhne člověk jakýmsi způsobem i svaté anděly. Ó blaze bude člověku, jehož oko uzří Krále Krista v Jeho kráse! Nebude tam už žádný nedostatek, protože, jak jsem řekl, blaženost znamená úplná hojnost všeho. Hojnost všeho pro rozum i vůli. Proto tam nebude žádný nedostatek, neboť kdyby tam něco scházelo, nebyla by to plná blaženost. Člověk tam bude mít to, co bude chtít. Žádný hřích tam nebude, a tak ani bolest ani zármutek ani strach ani práce ani smrt ani pokušení ani žízeň ani hlad a vůbec nic protivného duši nebo tělu. Bude tam svrchovaná svoboda věčné radosti, spočinutí a věčné světlo. Vždyť sám Kristus říká: „*Spravedliví tehdy zazáří jako slunce v království mého Otce.*“ (Mt 13,43) Jaký to bude jas, jaké světlo. Všichni budou osvíceni nesmírným světlem a také sami budou zářit. Ó proč si lidé neváží tak veliké věci, ale váží si vrtkavého světského majetku, moci, která brzy pomine, chvály, která se jako mlha rozplývá, rozkoši, která je vždy spojena s bolestí? Hle, v nebeské radosti čeká naši duši Bůh Otec jako svou milovanou dcerku, Bůh Syn jako svou

vyvolenou manželku, Bůh Duch svatý jako svou velmi vzácnou přítelkyni. Bůh Otec ji čeká, aby ji učinil dědičkou svého nebeského království. Bůh Syn čeká, aby jí dal všechno, co získal svým narozením, životem a smrtí. Bůh Duch svatý čeká, aby jí dal účast na své nekonečné dobrotě. Očekává ji celá nebeská říše, všichni Boží služebníci, andělé a všichni svatí, aby ji přijali mezi sebe. Oni se tam už radují, že ve světě přemohli nepřátele duše, že již se zbavili hříchů, že unikli od věčného zatracení a každé bídy. Takto se radují a zpívají: Svatý, svatý, svatý Pán Bůh zástupů! Svatý Pán Bůh Otec, který nás mocně vysvobodil od světa, těla a ďábla; svatý Pán Bůh Syn, který nás moudře očistil od hříchů a vysvobodil od muk; svatý Pán Bůh Duch svatý, který nás tak dobrotivě uchránil od věčných muk! Proto všechna země je plná Jeho slávy, že nás tak slavně postavil do své věčné radosti. Ó kdyby tu radost, kterou mají svatí v nebi, člověk zde na zemi jen okusil, nehledal by už žádnou jinou útěchu. Proto také říká sv. Řehoř: *„Kdyby srdce člověka jen spatřilo nebeské věci, vidělo by, jak zavrženíhodné jsou věci, kterých si předtím tak vážil.“* My milujeme tento pozemský život, v němž se udržujeme s tak velikou námahou jídlem, pitím, odpočinkem a přitom všem okoušíme vždy více bídy než útěchy. Tím více máme tedy milovat onu nebeskou blaženost, v níž je plné nasycení rozumu i žádosti i vůle i všech tělesných smyslů, a to bez jakéhokoliv nedostatku. V tom totiž spočívá věčný život. Bojíme se zde umřít a toužíme, abychom dlouho žili. Proto nám také Pán Ježíš vždycky sliboval, že nám dá život věčný. Jakoby tím říkal: Bojíte se umřít a chcete žít? Hle, já vám dám život, po kterém toužíte, a dám vám ho věčný, takový, abyste se už nebáli smrti. Toto slyš, dcerko a viz a nachyl své ucho a poznej a ceň si věčné blaženosti. Málo jsem toho o ní pověděl, protože toho málo vím, ani mé oko totiž nevidělo ani ucho neslyšelo ani na mé srdce plně nevstoupilo, co Pán Bůh připravil svým milovníkům.

Kapitola desátá

Slyš, dcerko, pohled' a nachyl své ucho. Zadesáté jsem řekl, abys Pána Boha nade vše milovala. Když toto naplníš, velmi lehce budeš zachovávat i všechno ostatní, co jsem napsal výše. Slyš a nachyl své ucho, že milovat Boha znamená správným způsobem chtít Bohu dobro. Bohu dobro chce správně ten, kdo není v smrtelném hříchu a chce všechno, co chce Bůh a sjednocuje svou vůli s vůlí Jeho. A protože Bůh chce všechno, co je dobré, proto i ten, kdo Boha miluje, chce a miluje každé dobro. Čím je něco lepší, tím více to má milovat. Bůh pak je nejvyšší dobro, a proto má člověk nejvíce milovat Boha. A to co nejvíce milujeme, v tom máme největší zalíbení, nejvíce k tomu tíhneme, a nejvíce to chceme. A tak ten nejvíce Boha miluje, kdo o Ném nejvíce přemýšlí a nejvíce touží, aby s Ním co nejdříve byl, a vší silou chce, aby plnil Jeho přikázání. Vždyť z toho pozná, že Boha skutečně miluje, když Jeho přikázání naplní. Vždyť Kristus říká: „Zachováte-li má přikázání, zůstanete v mé lásce, jako i já jsem zachoval přikázání svého otce a přebývám v Jeho lásce.“ (J 15,10) Ale možná řekneš: Jak mohu vědět, že zachovávám Jeho přikázání? Na to ti říkám, že když si člověk v srdci umíní, že chce raději zemřít, než by měl přestoupit Boží přikázání a trvá v tomto úmyslu, je to velikým znamením, že Jeho přikázání plní a že Ho miluje víc než svoje tělo, které je ochoten vydat na smrt, proto aby nerozhněval Boha. Vždyť u člověka neexistuje větší láska než to, když někdo obětuje život. To říká sám Kristus. Proto nemůže mít člověk větší znamení, že skutečně miluje Boha, kromě Božího zjevení. Pamatuj si, že máš Boha milovat nadevše, protože On je nejvyšší dobro, nad něž není možno nic lepšího ani pomyslet. Bůh má být milován také proto, že je dobrý k svému stvoření. Člověk má milovat Boha proto, že ze své dobroty stvořil tento svět; proto, že člověka učinil rozumným stvořením určeným k věčné blaženosti, pokud bude ovšem vděčný. Člověk miluje tělesného otce z vděčnosti za to, že mu dal toto pozemské bytí.

Tělesný otec by nám ale nemohl dát život, kdyby nám ho nedal Bůh. O co víc máme tedy milovat Boha, který nám stvořil i duši i tělo. Člověk miluje přítele, protože mu pomáhá a je k němu laskavý. O co víc má tedy milovat Boha, který mu v nesmírné lásce daroval všechno. Ba dokonce, dal za nás na smrt i svého vlastního Syna a Syn se sám vydal na ohavnou a ukrutnou smrt. A proč se na smrt vydal? Proto, aby vykoupil od věčného zatracení svého nepřítele. Manželka miluje svého manžela, protože, když je s ním, má z toho dočasné potěšení. Člověk má ale svou lásku vždy řídit tak, aby Boha miloval nejprve proto, že On sám je nanejvýš dobrý a až potom i proto, že je dobrý k nám. Kdyby Ho totiž miloval více za to, že mu dává, co člověk potřebuje, než za to že On sám je nanejvýš dobrý, to by Ho miloval nesprávně, protože by miloval více Boží dary než Boha samotného. Tak pošetilá žena miluje toho, kdo ji obdarovává, pro ty jeho dary. A když jí dávat přestane, nebude ho už milovat. Ale pravá věrná manželka miluje svého muže vždy, ať dává nebo ne, a ráda s ním trpí jakoukoli nouzi. Tak i choť Kristova. Tuto lásku dokázaly i mladé dívky: sv. Kateřina, Markéta, Dorota, Lucie i Barbora. Všichni, kdo milují Boha v chudobě a protivenství méně, než když byli bohatí a měli vše podle své vůle, ať si uvědomí, že nemilují Boha správně. V chudobě a protivenství reptají a nechtějí věřit, že Pán Bůh nedopouští na člověka nic, co by nebylo k jeho dobru. Proto sv. Pavel říká, že těm, kdo Boha milují, všechno napomáhá k dobrému, těm totiž, kdo jsou svatí a vyvolení Boží. I chudoba i pokušení i nemoc i smrt. Když je Bůh dopustí, máme je s láskou trpět. To vše nám totiž prospěje, pokud setrváme v Boží bázni. Prospěje nám to ne k malé věci, ale k životu věčnému, a tím životem věčným je On sám. Sv. Augustin říká: „*Život věčný pro tebe podstoupil smrt, abys ty život věčný obdržel.*“ A sám Kristus říká: „*Já jsem život!*“ Posilni tedy, člověče, svůj rozum, a pochop, že Bůh je nejlepší dobro, nejmilejší Otec, Stvořitel a milostivý Přítel, Ženich i život věčný. Miluj Ho tedy

nadevše, a tak poznáš, že jsi Mu podoben: poznáš své svědomí, poznáš bídu tohoto světa, poznáš pokušení zdejšího příbytku, poznáš tři nepřátele, budeš se umět opravdově kát, budeš si vážit důstojnosti své duše, budeš pamatovat na budoucí soud a budeš si cenit věčného života. Tak budeš mít všech deset věcí, o kterých jsem zde napsal.

To slyš, dcerko, pohled' a nachyl své ucho, slyš uchem, hled' rozumem, a usilovně poslouchej, abys tomu rozuměla, pamatovala si tato slova a naplnila je. Vždyť co by to bylo platné, že to bylo napsáno a že bys to slyšela a že bys tomu rozuměla, kdybys to nenaplnila? Proto usilovně čti, rozuměj, poznávej sebe samu, miluj Boha, abys přemohla svět, tělo a d'ábla, a aby se tvá práce obrátila v odpočinek, pláč v radost. Abys po temnotách tohoto světa uviděla slunce spravedlnosti, Ježíše Krista, s Jeho Matkou a se všemi svatými, s nimi byla oslavena a s nimi se věčně radovala. K tomu ať ti milostivě dopomůže mocný Bůh Otec, moudrý Syn Boží, milostivý Duch svatý, jeden Bůh všemohoucí na věky požehnaný!

Amen.

Ω Ω Ω Ω Ω Ω Ω